

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 527/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovvej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Cimrák, s. r. o., Štefánikova 7, Nitra, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ing. Martin Cimrák, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Sžk 67/2018 z 12. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 30. júna 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že o povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení sťažovateľky ako samostatne zárobkovo činnnej osoby rozhodla Sociálna poisťovňa, pobočka Trenčín (ďalej len „správny orgán prvého stupňa“) rozhodnutím z 24. marca 2017 tak, že predmetné poistenie nezaniklo 31. decembra 2005, ale zaniklo 30. júna 2007. Odvolanie sťažovateľky proti tomuto rozhodnutiu zamietla v celom rozsahu Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „správny orgán druhého stupňa“) rozhodnutím z 11. augusta 2017, ktorým zároveň potvrdila napadnuté rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľka podala správnu žalobu, o ktorej rozhodol Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 18Sa 14/2017 z 8. februára 2018 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol. Sporné medzi účastníkmi bolo postavenie sťažovateľky ako samostatne zárobkovo činnnej osoby potom, ako došlo zo strany Trenčianskeho

samosprávneho kraja k zrušeniu jej udeleného povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení dňom 31. decembra 2005, pričom sťažovateľka naďalej ostávala držiteľkou licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 68 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá ju od 26. júla 2005 do 10. júna 2007 oprávňovala na výkon povolania lekár. Sťažovateľka sa odhlásila z povinného poistenia k 31. decembru 2005. Na základe držby povolenia L1A na výkon povolania lekár správny orgán rozhodol o zániku poistenia k 30. júnu 2007, a nie ku dňu uvedenému v odhláske podanej sťažovateľkou. Krajský súd v odôvodnení uviedol, že status samostatne zárobkovo činnnej osoby počas uvedeného rozhodného obdobia sa zakladal výlučne na držbe oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu bez ohľadu na to, či táto činnosť sa aj reálne vykonávala. Výnimku z uvedeného predstavovalo len oprávnenie na činnosť vykonávanú v rámci pracovnoprávného pomeru. Zároveň bol krajský súd toho názoru, že sťažovateľka vykonávala aj funkciu zodpovedného zástupcu právnickej osoby v pracovnom pomere.

3. Sťažovateľka podala proti tomuto rozsudku kasačnú sťažnosť z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a nedostatku dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. f) a g) Správneho súdneho poriadku, keď poukázala na to, že od 1. januára 2006 bola v pracovnoprávnom vzťahu k právnickej osobe, ktorá mala vydanú licenciu na výkon svojej činnosti. Namietala, že bola nesprávne považovaná za samostatne zárobkovo činnnú osobu po 31. decembri 2005, pretože došlo k zániku jej povolenia na prevádzkovanie ambulancie.

4. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom zamietol kasačnú sťažnosť sťažovateľky ako nedôvodnú. V odôvodnení uviedol, že zásadnou otázkou, ktorá bola medzi účastníkmi konania sporná, bola otázka splnenia zákonných podmienok pre zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby. Najvyšší súd uznesením č. k. 7Sžk 67/2018 z 29. októbra 2019 prerušil konanie o kasačnej sťažnosti sťažovateľky do rozhodnutia Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 1Vs/3/2019, ktorý sa zaoberal totožnou právnou otázkou v súvislosti s inou kasačnou sťažnosťou. Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záverov vyslovených veľkým senátom vo veci sp. zn. 1Vs 1/2019, a v rozsudku č. k. 1Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 uviedol, že „Licencia L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. e) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom postení v znení zákona č. 310/2003 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnnú osobu na účel zákona o sociálnom poistení. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie LIB a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnnú osobu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.“.

II.

Sťažostná argumentácia

5. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojej právnej istoty a legitímnych očakávaní tým, že došlo k zvráteniu právneho názoru vysloveného veľkým senátom rozhodnutím č. k. 1Vs 1/2019 z 30. apríla 2019, podľa ktorého licencia L1A nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Týmto rozhodnutím bol senát najvyššieho súdu viazaný pri rozhodovaní o sťažovateľkinej veci, pretože v čase podania kasačnej sťažnosti bol tento právny názor ustálený a záväzný pre všetky senáty. Napriek tomu senát rozhodujúci o jej kasačnej sťažnosti prerušil konanie do nového rozhodnutia veľkého senátu, ktoré dospelo k opačnému záveru a následne bolo podkladom pre zamietnutie kasačnej sťažnosti sťažovateľky. V tomto postupe sťažovateľka vzhládla porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru.

6. Sťažovateľka ďalej považuje odôvodnenie napadnutého rozsudku za nedostatočné, arbitrárne a nepreskúmateľné s poukazom na to, že najvyšší súd neodôvodnil, prečo sa priklonil k právnemu názoru vyslovenému v rozhodnutí sp. zn. 1Vs/3/2019, a nie k opačnému právnemu názoru, na ktorý poukazovala sťažovateľka, vyslovenému v rozhodnutí sp. zn. 1Vs/1/2019.

7. Sťažovateľka v závere vyslovila presvedčenie, že ak nezostal sťažovateľke zachovaný materiálny obsah oprávnenia, t. j. prax nevykonávala ako samostatne zárobkovo činná osoba, ale prostredníctvom právnickej osoby, tak nie je zachovaný ani status samostatne zárobkovo činné osoby podľa zákona o sociálnom poistení. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie ústavného súdu č. k. II. ÚS 426/2012 z 21. februára 2013 o viazanosti nielen textom (doslovným gramatickým výkladom) právnej normy, ale aj zmyslom a účelom zákona.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

8. Podstatou sťažnosti je namietané nesprávne právne posúdenie postavenia sťažovateľky ako samostatne zárobkovo činné osoby len z titulu držby povolenia L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe a aplikácia právneho názoru vysloveného veľkým senátom až po podaní jej kasačnej sťažnosti.

9. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02,

III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie.

10. Ústavný súd nezistil taký výklad a aplikáciu relevantných právnych ustanovení, ktorých účinky by boli nezlučiteľné s označenými právami sťažovateľky alebo ktoré by popierali samotný obsah a zmysel aplikovaných noriem. Ústavný súd považuje všeobecnými súdmi poskytnuté odpovede na námietku sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení jej postavenia ako samostatne zárobkovo činnnej osoby za ústavne akceptovateľné.

11. Sťažovateľka namieta porušenie svojej právnej istoty zmenou právneho názoru najvyššieho súdu na otázku povahy licencie L1A zo strany veľkého senátu. Najvyšší súd aplikoval procesný postup aprobovaný procesným právom pre účely zjednotenia právnych názorov, vo veci konajúci senát prerušil konanie z dôvodu prebiehajúceho konania veľkého senátu o zjednotenie názorov práve v spornej otázke a v porovnateľnej skutkovej situácii. Takýto postup možno hodnotiť ako racionálny a hospodárny, preto ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie vydané na podklade právneho názoru vysloveného veľkým senátom vo veci sp. zn. 1Vs 3/2019 považuje za ústavne akceptovateľné.

12. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že bola porušená jej právna istota, k tomu ústavný súd poznamenáva, že judikatúra všeobecných súdov nie je v čase nemenná a zmenu ustáleného právneho názoru vykonanú v súlade s ustanoveným procesným postupom nemožno vylúčiť. Takýto výklad by nezodpovedal zmyslu a účelu, pre ktorý zákonodarca zriadil veľký senát. Ak teda dôjde k zmene právneho názoru vysloveného veľkým senátom, nemožno v aplikácii neskoršieho a aktuálneho názoru (v čase rozhodovania senátu o kasačnej sťažnosti) na vec sťažovateľky vzhladnúť porušenie jej označených práv. Z uvedených dôvodov, ako aj z povahy rozhodnutia veľkého senátu vyplýva, že v prípade prebiehajúceho zjednocovacieho konania je vhodné vyčkať ostatný právny názor, aby bol v prebiehajúcom konaní aplikovaný výsledok aktuálneho uváženia, keďže vo všeobecnosti platí, že neskorší právny názor nahrádza skorší, má teda pri výklade sporných otázok prednosť. Neuvedenie osobitného odôvodnenia k tejto všeobecne známej základnej zásade procesného práva nemožno hodnotiť ako arbitrárnosť či nespreskúmateľnosť napadnutého rozsudku.

13. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým rozsudkom a označenými základnými právami sťažovateľky nezistil takú príčinnú súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu